

П. Д. Чалий, А. І. Шушківський

ЛОСЄВО

ЛОСЄВО – село Павловського району Воронежської області, РФ. Найдавніший за часом виникнення та один з найбільших за кількістю жит. насел. пункт [Воронежчини](#). Знаходиться на лівому березі р. Битюг (за бл. 5 км побл. х. Ступіно впадає у [Дон](#)), за 22 км від м. Павловськ. 2015 у Лосєв. сільс. поселенні (Л., с-ще Карла Маркса, х. Крицький) проживали 4346 осіб; переважно росіяни, є значна кількість українців (багато жит. розмовляють рос.-укр. суржиком). Через Л. проходить автошлях М-4 «Дон» (Москва–Воронеж–Ростов-на-Дону–Краснодар–Новоросійськ). За 30 км від села, на ін. (правому) березі Дону – залізнична ст. Сагуни (однак жит. через її незручне розташування переважно користуються залізнич. ст. Лиски, Бобров, Підгірна та Воронеж). Засн. 1697 як слобода Битюзька укр. переселенцями. За запрошенням Острогоз. полковника П. Булларта сюди прибули бл. 800 сімей козаків з Правобереж. України. Вони оселилися на Красному о-ві (нині центр села), згодом звели фортецю з собор. церквою. 1710 слобода отримала сучасну назву на честь П. Лосєва – керуючого Битюц. придвор. волості (створ. 1699). У 1-й пол. 18 ст. у Л. переїхало багато укр. селян з Охтирки (нині місто Сум. обл.), Змієва та Ізюма (нині міста Харків. обл.), воронез. сіл Єндовище, Колибелка, Урива, Хохол-Тростянка та ін. Тут тривалий час розташовувалися придворні кінні заводи, на яких вирощували коней-вагозовів битюз. породи (битюгів виведено у 18 ст. унаслідок схрещування голланд. і данських жеребців з місц. ваговозами, згодом покращено орлов. рисистою породою; від 2-ї пол. 19 ст. поступово зникли). Мешканці також займалися скотарством і дріб. промислами. У 2-й пол. 19 – на поч. 20 ст. – волос. центр. 1727–1923 – у складі Павлов. пов., 1725–79, 1796–1928 – Воронеж. губ. У 1-й пол. 1890-х рр. мешкали 9711 осіб, діяли церк.-парафіял. школа, 3 церкви, богадільня, збиралися 4 ярмарки на рік. На поч. 20 ст. працювали 14 маслобій., 2 цегел., 1 шкір. заводи, 27 млинів. Під час воєн. дій 1918–20 влада неодноразово змінювалася. У листопаді–грудні 1918 та жовтні–листопаді 1919 – під контролем білогвардій. військ. 1928–62 – центр Лосєв. р-ну (після розформування його тер. відійшла до Бутурлінов. і Павлов. р-нів). Від 1934 виходила рай. г. «Заря комунізму». 1928–30 – у складі Россосан. округи; 1928–34 – Центр.-Чорнозем., від 1934 – Воронеж. обл. Від липня 1942 до січня 1943 побл. Л. проходила лінія фронту. Село утримували рад. війська, тут перейшли у наступ, розгромивши угор. частини. 1926 мешкали 9483, 1939 – 4688, 1959 – 5243, 2002 – 4539, 2010 – 4398 осіб. Нині працюють

заводи «Металіст» і «Ремтехніка», рибогосподарство. У Л. – 2 заг.-осв. школи, істор.-краєзн. музей, 2 Будинки культури, 2 б-ки. Збереглися Благовіщен. церква (1762; деякий час за наказом комуніст. влади у ній розташовувався склад; нині використовується для богослужінь) та дзвіниця Троїц. церкви (закладена 1861; її називали також Митрофанівською, оскільки найраніше був освячений – 1867 – лівий престол на честь св. Митрофана Воронежського; гол. престол – Живоначал. Трійці, правий – Преображення Господнього). Пobl. села воронез. археологи провадять розкопки поховань епохи бронзи, катакомб. культури, кочівниц. золотоордин. поселень. Встановлено пам'ятники на брат. могилах рад. воїнів (57 осіб), які загинули під час 2-ї світової війни, та юних героїв-розвідників, яких розстріляли нацисти. У Л. народився Герой Радянського Союзу [Ф. Віслевський](#), який відзначився під час форсування Дніпра pobl. с. Кам'янка Ріпкин. р-ну Черніг. обл. На будинку, в якому він жив, відкрито мемор. дошку.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Прохоров В. А. Вся Воронежская земля. 1973;
2. Аббасов А. М. Лосево. 1993;
3. Павловск и его окрестности. 1993 (усі – Воронеж).

Покликання на статтю:

Лосево / П. Д. Чалий, А. І. Шушківський // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-56482>

2001-2023 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).